

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
факультет соціології
Кафедра теорії та історії соціології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Уявлення про динаміку міського розвитку в соціологічних
концепціях глобальних міст»

Спеціальність: 054 «Соціологія»

Освітня програма: «Соціологія»»

Освітній ступінь: бакалавр

Кваліфікація: бакалавр соціології

Виконавець: Забарна Вікторія Олександрівна,
студентка 4 курсу спеціальності «Соціологія»,
освітня програма «Соціологія», групи № 2.

Науковий керівник: Мороз Євгенія Олегівна,
кандидат соціологічних наук , асистент

Бакалаврська робота допущена до захисту
рішенням кафедри теорії та історії соціології.

Протокол № 021 від « 28 » травня 2020 р.

В.о.зав. кафедри _____ доц. Малес Л.В.

Київ 2020

Реєстрація

номер

дата підпис лаборанта кафедри

Рекомендовано

до захисту

підпис наукового
керівника

ініціали прізвище наукового
, керівника

Результат

захисту

оцінка

дата захисту

Голова ЕК

підпис

ініціали прізвище
,

Члени ЕК

підпис

ініціали прізвище
,

підпис

ініціали прізвище
,

підпис

ініціали прізвище
,

підпис

ініціали прізвище
,

Секретар ЕК

підпис

ініціали прізвище
,

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ	7
1.1. Еволюція концепції глобальних міст в соціології. Визначення терміну «глобальне місто»	7
1.2. Ознаки глобальних міст	17
Висновки до 1 розділу	19
РОЗДІЛ 2. ВЕКТОРИ АНАЛІЗУ ГЛОБАЛЬНОГО МІСТА В СОЦІОЛОГІЇ ..	21
2.1. Основні напрями дослідження міст у соціології	21
2.2 . Методика досліджень глобальних міст	25
Висновки до 2 розділу	35
РОЗДІЛ 3 . АНАЛІЗ ДИНАМІКИ МІСЬКОГО РОЗВИТКУ В СОЦІОЛОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЯХ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ	36
3.1. Аналіз динаміки міського розвитку	36
3.2. Аналіз динаміки міста Нью Йорк як глобального міста.....	39
Висновки до 3 розділу	40
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Просторове поширення виробництва стимулювало зростання централізованих вузлів управління, регулювання й обслуговування нової економіки. Однак виробництво розсіюється в усьому світі, а сектор послуг усе більше концентрується у відносно небагатьох містах. У сьогоденному глобалізованому середовищі саме міста є двигунами розвитку міжнародних міграційних процесів, торгівлі, культури, комерційної та політичної діяльності. Між глобальними містами триває константна конкуренція у всіх сферах виробництва та послуг на міжнародному ринку. Зіштовхуючись одне з одним, вони приваблюють багатих мешканців, стають місцем проведення спортивних мегазаходів (наприклад, Олімпійських ігор, чемпіонатів з футболу), резиденцій відомих особистостей і розміщення штаб-квартир міжнародних організацій, транснаціональних корпорацій тощо, залучають стартапи й інвестиції.

Мінялися історичні епохи і формації, трансформувалася територіальна організація та пріоритети розвитку господарства завдяки постіндустріальним, інформаційним, комунікативним технологіям та інтенсивному розвитку сервісних послуг, однак великі міста завжди залишалися на чолі прогресу, і інтерес до них ніколи не згасав.

Цінний внесок зробили, перш за все, такі зарубіжні дослідники, як С. Сассен, П. Геддес, П. Холл і М. Кастельс, які трактують поняття «глобальне місто», розкриваючи й аналізуючи сутність і притаманні риси.

Серед вітчизняних учених, які щільно займаються цією проблематикою, вивчаючи різні аспекти цього феномену в сучасному глобальному середовищі, варто назвати І. Вороніна, Т. Нагорняк, О.Бойко-Бойчук та багатьох інших.

Динаміка розвитку глобальних міст потребує аналізу з урахуванням впливу сучасних тенденцій на структурні взаємозв'язки елементів. Недослідженими аспектами теорій глобальних міст стосуються самого

процесу формування та механізмів впливу у міста, зокрема, ключових агентів, які впливають на систему міського простору.

Таким чином, аналізуючи концепції дослідників з використанням даних сучасної соціологічної науки, маємо можливість виявити сучасні вектори розвитку та механізми глобального середовища. Актуалізація проблематики евристичного потенціалу концепцій глобальних міст є, на нашу думку, яскравим прикладом поширення глобалізаційних тенденцій, що впливають на всю суспільну структуру та життєдіяльність міського середовища. Динаміка розвитку глобальних міст потребує аналізу з урахуванням впливу сучасних глобальних тенденцій на структурні взаємозв'язки елементів у місті і комфортного перебування спільноти в глобалізованому просторі.

Тому тема моєї роботи, є досить актуальною.

Об'єкт – концепції глобальних міст в соціології.

Предмет – динаміка розвитку глобальних міст

Мета – визначення евристичного потенціалу теорії глобальних міст в соціології для дослідження динаміки міського розвитку.

Завдання:

1. Розкрити сутність терміну «глобальне місто». Розвиток концепції глобальних міст в соціології.
2. Виділити основні ознаки глобальних міст
3. Проаналізувати основні вектори вивчення міст в сучасних дослідженнях
4. Визначити, які чинники впливають на розвиток глобальних міст та суспільства
5. Застосувати концепцію глобальних міст для розгляду міста Нью Йорк

Методи дослідження: методи аналізу – статистичне групування, графічний метод, порівняння.

Інформаційною базою дослідження є монографії, статті зарубіжних і вітчизняних авторів, посібники з соціології.

Структура роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Ключові слова: «глобальне місто»; «рейтинги глобальних міст»; «ознаки та характеристики глобальних міст»; «світові фінансові центри»; «стійкий розвиток суспільства»; «індекс людського розвитку».

Key words: global city; global cities ranking; features and characteristics of global cities; global financial centers; strong society development, human development index.

Ключевые слова : «глобальный город»; «рейтинги глобальных городов»; «ознаки та характеристики глобальных городов»; «мировые финансовые центры»; «стійкий розвиток суспільства»; «индекс человеческого развития».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ

1.1. Еволюція концепції глобальних міст в соціології. Визначення терміну «глобальне місто»

Особливості дослідження соціальних процесів останніх років викликають необхідність використовувати новітні теорії або їх окремі положення, враховуючи тенденції ускладнення сучасного суспільства, але це неможливо без попереднього аналізу підходів вивчення глобального міста, які є основоположним базисом дослідження суспільних явищ та трансформацій соціальних структур у глобальних мережах.

Тому ефективна стратегія аналізу має включати в себе напрацьований методологічний матеріал уже відомих парадигм дослідження суспільних процесів для повноцінного осмислення основ взаємозв'язку діяльності суб'єктів і середовища в контексті соціально-історичного процесу глобалізації, що дасть змогу всебічно аналізувати сучасні тенденції трансформації суспільства .

Формування концепції глобальних міст має досить велику історію. Відтак, варто прослідкувати становлення концепції глобальних міст, починаючи зі виникнення поняття «світове місто» і закінчуючи становленням концепції глобальних міст.

Як основоположник сучасного дослідницького напрямку глобальних міст у спеціальній літературі зазвичай згадується британський урбаніст П. Геддес, який в роботі «Міста в еволюції», опублікованій в 1915 р, вперше ввів в науковий обіг категорію «світове місто». Хоча, слід підкреслити, що сам автор не ставився до цього поняття як до нового наукового терміну, про що, зокрема, свідчить відсутність згадки про нього в глосарії книги, і використовував його лише для демонстрації особливої ролі в світі декількох найбільших центрів

того часу. Закономірно, що на початку ХХ ст. головною підставою для виділення світових центрів служило поєднання трьох критеріїв - політичне значення, економічна міць і людність міста. Відповідно, в число світових міст П. Геддесом були включені столиці провідних країн Європи - Лондон, Париж, Берлін і Відень, а також ряд найбільших міст США - Нью-Йорк, Бостон, Чикаго і Філадельфія [10].

Та не слід забувати, що такий підхід є досить логічним та актуальним на той період часу, однак у контексті сучасних темпів урбанізації, глобалізації та розвитку великих міст, цих трьох складових менше, ніж недостатньо для надання певному сучасному місту статусу світового.

Іншою віхою на шляху розробки сучасної концепції світових міст стала поява праць англійського вченого П. Холла, який вже безпосередньо починає вживати термін «світове місто», та висуває значно більшу кількість ознак, що характерні для цього типу міст. У 1966 р світ побачила його книга під назвою «Світові міста» [18]. Згідно П. Холлу, світові міста являють собою порівняно обмежене коло «міст, в яких здійснюється досить непропорційна частина всесвітньо найбільш важливих справ» [10].

Дослідник проаналізував головні атрибути (політику, торгівлю, комунікації, фінансову діяльність, культуру, технології й освіту) міст верхівки світової ієрархії, а саме: Лондона, Парижа, Рандстада Голланд, Рейн-Рура, Москви, Нью-Йорка й Токіо.

Такі міста П. Холл назвав «світовими містами» і виділив декілька характерних для них рис: перш за все, ці міста, як правило, є великими центрами політичної потужності, оскільки саме тут зосереджені представники найпотужніших національних урядів і нерідко міжнародні представництва, а також такі інституції, як профспілки, федерації роботодавців, штаб-квартири великих промислових концернів тощо. Світові міста є провідними фінансовими центрами країн, у яких вони знаходяться, об'єднуючи центральні банки, великі страхові компанії й цілу низку інших спеціалізованих

фінансових установ. Також вони є центрами потужних транспортних потоків і комунікацій, включаючи системи автомобільних і залізних доріг, а також шляхів міжнародного повітряного і морського сполучення [10].

Виконання цих стрижневих функцій наповнює міста «новим змістом» і надає чимало унікальних рис в їх розвитку. П. Холл відзначає, що ряд обраних центрів швидко перетворюється в ядра концентрації всіх видів діяльності (в галузі медицини, юриспруденції, вищої освіти, науки і т.д.), які потребують фахівців найбільш високої кваліфікації; пункти збору і поширення інформації, в тому числі через друк і мас-медіа; мистецтва, культури і розваг, а також найбільші осередки споживання, як предметів розкоші (меншістю населення), так і товарів масового виробництва (більшістю). Однак, як на мене, автор скоріше описує «ідеальний тип» певного міста, ніж конкретні випадки. Адже навіть зараз можна зустріти світові міста, які однак не є ядром усіх видів діяльності. Тобто, наприклад, у ньому може бути досить добре розвинута освіта, однак воно не є її ядром. І усі, чи то їх більшість не зосереджені у даному місті.

Особливе середовище, наявність необхідних ресурсів і ділова активність стимулюють прискорене позбавлення цих міст від частини рутинних видів діяльності, перш за все, індустріального характеру, і швидкого зростання значущості транснаціональних функцій [10]. Також не можна не сказати, що у наш час і характеристика Холла щодо глобальних міст не є досить повною.

Наступний важливий етап в розвитку теорії світових міст тісно пов'язаний з творчістю американського дослідника Дж. Фрідмана. Великий науковий резонанс в 1980-і роки отримала його спільна публікація з Г. Вулфом, а потім і авторська праця «Гіпотеза виникнення глобальних міст» [11].

Дж. Фрідман спробував пов'язати процес світової урбанізації з розвитком глобальної економіки шляхом транснаціоналізації та інтернаціоналізації капіталу, і обґрунтувати об'єктивність становлення системи світових міст. Що

є дуже цікавим підходом, однак, як на мене, занадто вузьким і перехиленим у сторону економіки, через що недостатня увага може бути приділена іншим немало важливим факторам. Гіпотеза світового міста Дж. Фрідмана має політекономічний характер, відноситься до просторової організації нового міжнародного поділу праці, що виник в кінці 1970-х років, і складається з семи положень:

- 1) Форма і ступінь інтеграції глобального міста в світову економіку, його функції в рамках нового міжнародного поділу праці мають вирішальне значення для будь-яких змін внутрішніх міських структур.
- 2) Провідні міста в усьому світі використовуються глобальним капіталом як «основні вузли» просторової організації виробництва і збуту.
- 3) Функції контролю та управління світовою економікою в глобальних містах отримують безпосереднє відображення в структурі і динаміці міської економіки, зайнятості населення.
- 4) Світові міста служать головними центрами концентрації і накопичення міжнародного капіталу.
- 5) Глобальні міста привертають велику кількість внутрішніх і міжнародних мігрантів.
- 6) Глобальні міста виступають носіями головних протиріч індустріального капіталізму, включаючи соціальну і просторову поляризацію населення.
- 7) Зростання світових міст призводить до зростання соціальних витрат темпами, що перевищують фіскальні можливості держави [16].

Справжнє світове місто за Дж. Фрідманом повинне відповідати цілому ряду ключових індикаторів. В їх число входять: наявність відносно великої чисельності населення; місто має бути місцем концентрації штаб-квартир найбільших ТНК і міжнародних економічних і геополітичних організацій; бути світовим фінансовим центром, важливим в світовому масштабі центром обробної промисловості, великим транспортним і комунікаційним вузлом

міжнародного значення, а також мати у своєму розпорядженні високорозвинену сферою ділових послуг.

На основі розроблених критеріїв Дж. Фрідман запропонував орієнтовний список «світовій ієрархії», який складався з тридцяти міст (табл. 1). Виходячи із значущості та ступеня інтеграції в світову економіку, вони були розведені на дві групи - первинні і вторинні центри і по двом типам країн - найбільш індустріально розвинені держави або країни-центру, і країни напівпериферією - держави, що розвиваються з найбільш розвинутою ринковою економікою [10].

Табл. 1. Ієрархія глобальних міст за Дж. Фрідманом

Розвинуті країни		Країни, що розвиваються	
Первинні центри	Вторинні центри	Первинні центри	Вторинні центри
Європа		Африка	
Лондон, Париж Роттердам, Франкфурт, Цюріх	Брюссель, Мілан Відень, Мадрид		Йоганнесбург
Північна Америка		Латинська Америка	
Нью-Йорк, Чикаго, Лос-Анджелес	Торонто, Майамі, Х'юстон Сан-Франциско	Сан-Паулу	Буенос-Айрес, Ріо-де-Жанейро, Каракас, Мехіко

Азіатсько-Тихоокеанський регіон			
Токіо	Сідней	Сінгапур	Гонконг, Тайбей, Маніла, Банг кок, Сеул

Безумовною заслугою Дж. Фрідмана стало пробудження підвищеного наукового інтересу до дослідження категорії світових міст в цілому і їх ієрархії, зокрема. В кінці 1980-1990-х років з'явилася велика кількість робіт фахівців з різних країн, які розпізнавали різні формації глобальних міст, які пропонували самостійні оцінки та критерії їх виділення та обґрунтовували свої рейтинги.

Продовженням комплексу робіт по вивченню світових міст і свого роду певною віхою на цьому шляху стала творчість професора соціології Чиказького університету С. Сассен. Її фундаментальні праці, що побачили світ в 1990-і роки і мають чимало спільного з «ідейним багажем» Дж. Фрідмана, особливо важливі для розуміння специфічної природи сучасних глобальних міст.

У своєму авторитетному дослідженні «Глобальне місто: Нью-Йорк, Лондон, Токіо» С. Сассен концентрує увагу на новому аспекті розвитку світової економіки – інтенсивному переході основних завдань менеджменту, координації та фінансування до фірм-виробників наукомістких послуг. В умовах нового міжнародного поділу праці розміщення багатьох секторів комерційної діяльності та професійних бізнес-послуг стає все більш віддалений від матеріального виробництва як такого. «За останні п'ятнадцять років основна вага економіки в значній мірі перемістився з виробничих центрів типу Детройта і Манчестера до центрів фінансів та високоспеціалізованих послуг» [8].

Тут теж наявний перехил у сторону економіки. Однак у наш час це є досить таки виправданим. Так, наприклад, світове місто може не зазнати

певних проблем з економікою і іншими сферами, навіть якщо у державі, де воно знаходиться пануватиме економічна криза. Це пояснюється тим, що ці міста мають велику кількість шляхів та зв'язків, здебільшого економічних, з іншими містами або ТНК, а тому мають певний рівень автономії та гарантії стабільності.

Таким чином, мають місце протилежні тенденції: в той час як виробництво розсіюється по всьому світу, послуги все в більшій мірі концентруються в відносно невеликій кількості міст. У роботах С. Сассен такі центри отримали найменування «глобальних міст» і інтерпретуються, насамперед, як місця виробництва високоспеціалізованих виробничих послуг, які представлені великими фінансовими інститутами, консалтинговими та аудиторськими компаніями, колегіями адвокатів, рекламними агентствами і т.д [8].

Авторка наголошує, що інформаційні та грошові потоки більше не пов'язані лише з національними кордонами й системами регулювання, а тому динаміка розвитку глобального міста початку XXI століття значно відрізняється від динаміки розвитку великих міст у XIX столітті. На її думку, глобальні міста - це стратегічні центри концентрації господарської діяльності, управління транскордонними фінансовими потоками та надання високотехнологічних послуг.

Як вказує С. Сассен і підтверджують подальші дослідження світових міст, виділяються чотири ключові групи високотехнологічної діяльності в сфері обслуговування:

- ✓ «Фінансові і ділові послуги»: банківська справа і страхування, комерційні ділові послуги (юриспруденція, бухгалтерія, реклама і зв'язки з громадськістю), а також дизайнерські послуги (архітектура, цивільне будівництво, індустриальний дизайн і мода);

- ✓ «Влада і вплив» або «Управління та контроль»: органи національних державних структур, наднаціональні організації (такі як ЮНЕСКО, ОЕСР та інші), а також штаб-квартири ТНК;
- ✓ «Креативні види діяльності»: масові перфоманси (театр, опера, балет, концерти), музеї, галереї та виставки, друковані та електронні засоби масової інформації;
- ✓ «Туризм»: власне ділової і пізнавальний туризм, а також відповідна інфраструктура: засоби розміщення, система громадського харчування, об'єкти індустрії розваг, транспорт і т.д [8].

Всі ці різні галузі єднає кілька моментів. По-перше, для кожної з них надзвичайно важливий дуже високий «рівень швидкості» збору, передачі і споживання інформації. По-друге, дані види діяльності тісно взаємодіють і породжують ряд проміжних або «спільних» видів діяльності. Так, використання готелів, конференц-залів, виставкових центрів відноситься одночасно до ділових послуг і до туризму; музеї і галереї – невід'ємна частина культурної сфери і туризму; реклама є і творчої, і ділової послугою і так далі. По-третє, в силу інформаційного характеру і синергічного ефекту не тільки кожної з галузей, а й усіх чотирьох блоків діяльності, властива сильна тенденція до територіальної концентрації [8].

У праці «Глобальне місто: Лондон, Нью-Йорк, Токіо» (1991 р.) С. Сассен визначає сім чинників утворення глобального міста [13]:

По-перше, зростаючий географічний масштаб економічної діяльності транснаціональних корпорацій посилив значення їх загальних функцій. Чим більше «розкидані» економічні операції фірми по різних країнах, тим складнішими є її стратегічні функції – управління, координація, обслуговування, фінансування всієї системи компанії.

По-друге, ці функції стають настільки складними, що центри управління ТНК починають передавати їх частку спеціалізованим сервісним компаніям («аутсорсинг»), які працюють за контрактами зі штаб-квартирами

транснаціональних корпорацій. Сьогодні управлінські структури великих фірм більше зацікавлені в придбанні готових послуг (зокрема програмування, ведення бухгалтерської справи, забезпечення зв'язків з громадськістю), замість того, щоб виконувати їх самостійно.

По-третє, спеціалізовані сервісні компанії, залучені в найбільш складні глобалізовані ринки, розташовані переважно у великих містах та їх центрах. Складність послуг, які потрібно надати, непередбачуваність ринків, на яких вони діють, зростаюче значення швидкості в усіх операціях – ось сукупність умов, які спонукають до нового розвитку міської агломерації. З'єднання компаній, талантів, експертиз у величезному числі спеціалізованих галузей приводить до того, що за набором функцій міське середовище стає схожим на інформаційний центр. Перебування в місті можна порівняти із знаходженням у вкрай інтенсивному і щільному інформаційному потоці.

По-четверте, чим більше складних, нестандартних функцій передається штаб-квартирою на аутсорсинг, тим простішим стає вибір місця розміщення самої штаб-квартири. З цього випливає, що ключовим стає високоспеціалізований сектор послуг, для якого велике значення мають переваги глобальних міст.

По-п'яте, аутсорсингові компанії повинні пропонувати глобальне обслуговування, що, у свою чергу передбачає наявність глобальної мережі філіалів або будь-яких інших форм і можливостей співпраці на місцях. Як результат, ми маємо посилення міжнародних (міжміських) зв'язків. Розвиток глобальних фінансових ринків і ринків спеціалізованих послуг, необхідність створення транснаціональних обслуговуючих систем у зв'язку зі значним зростанням обсягів міжнародного інвестування, роль уряду в регулюванні міжнародної економічної діяльності, – усе це вказує на існування транснаціональних зв'язків між глобальними містами, а також на те, що економічні досягнення цих міст все більше випереджають розвиток їх національних економік.

По-шосте, високий ступінь зосередження кваліфікованих професіоналів і високоприбуткових сервісних компаній у найбільших містах веде до посилення територіальної і соціально-економічної нерівності в них. Стратегічна роль спеціалізованих послуг зумовлює зростання числа провідних фахівців і їх «вартості». Ураховуючи той факт, що для досягнення очікуваних результатів необхідна постійна інтенсифікація праці висококваліфікованого персоналу, очевидно, що обсяги винагород повинні швидко зростати. І зовсім протилежна динаміка винагород буде характерна для тих працівників (у сфері виробничих послуг), які не входять у подібну категорію професіоналів.

По-сьоме, одним із результатів динаміки, описаної в шостій гіпотезі, є зростання «неформалізації» цілої низки інших видів економічної діяльності, на які є попит у подібних містах, але рівень прибутковості яких не дозволяє їм конкурувати за різні види ресурсів з високоприбутковими компаніями-лідерами. Деформалізація частини або всієї виробничої і дистрибуторської діяльності, включаючи послуги, – це один із способів виживання в сучасних умовах [13].

Американська дослідниця зазначає, що глобальне місто – це гранична зона, де можливі контакт старого та нового часу й простору, де формуються новітні стратегічні можливості в економічно-фінансовій та культурній сферах життя людини, що уможливають новітню світоглядну позицію [12].

У такому контексті С. Сассен приділяє велику увагу внутрішнім аспектам розвитку глобальних міст на прикладі Нью-Йорка, Лондона і Токіо. Концентрація управлінських функцій веде до істотної і односпрямованої зміни їх структури зайнятості та ВВП. Традиційний промисловий сектор неухильно звужується, навпаки, стрімко зростає сектор послуг, а в ньому - частка високотехнологічних галузей (high-tech). Особливо динамічно розвивається підрозділ сфери виробничих послуг, так званий сектор FIRE (від скор. англ. - finance, insurance, real estate), що включає банківську справу, страхування і торгівлю нерухомістю. Це тісно пов'язано з прискореною транснаціоналізацією

економіки і офісним бумом. В результаті зростає контрастність і поляризація структури зайнятості населення в глобальних містах. Одночасно збільшується частка, з одного боку, висококваліфікованого, високопрофесійного і добре оплачуваного персоналу при деякому зниженні питомої ваги синіх і білих комерців, а з іншого - низькокваліфікованих і низькооплачуваних працівників, які трудяться в основному в сфері послуг. Значну частину останніх становлять іммігранти [7].

1.2. Ознаки глобальних міст

До головних ознак глобальних міст можна віднести:

- їх перетворення на центри управління та формування політики світової економіки, наприклад, Вашингтон;
- можливість таких міст виступати глобальними фінансовими центрами, центрами надання спеціалізованих послуг (юридичних, рекламних тощо), які більше за виробництво впливають на економічний розвиток, і провідними глобальними товарними ринками, наприклад, Лондон; а також місцем розташування індустрії розваг, включаючи мистецтво, моду, телебачення, потужні медіаорганізації та телекомунікаційні компанії міжнародного значення, наприклад, Лондон, Нью-Йорк;
- здатність приваблювати й розміщувати на своїй території штаб-квартири транснаціональних корпорацій, великих національних й іноземних компаній, а також більшість провідних неурядових і міжурядових організацій (Нью-Йорк) [9].

У методології авторів дослідження Індексу глобальних міст світу (Global Cities Index) поняття «глобальне місто» (Global City) має на увазі місто, який надає глобальний вплив по ряду основних напрямків:

- 1) Місто виступає в якості рушійної сили зростання для своєї країни і регіону.

- 2) Місто виступає в якості важливого елемента світової економічної системи.
- 3) Місто значно впливає не тільки на великі регіони планети, але і на цивілізацію в цілому [6].

Глобальні міста, по С. Сассен, мають більше спільного між собою, ніж з іншими містами в своїх власних країнах. Отже, спільними характеристиками глобальних міст є:

- ✓ Міжнародна популярність імені.
- ✓ Активний вплив або участь в міжнародних подіях і світових справах. Наприклад, Нью-Йорк є містом, де розташовується комплекс штаб-квартир ООН і, отже, там розташовані більшість постійних місій при ООН.
- ✓ Очевидно велике населення (мінімум 1 млн. чоловік).
- ✓ Найбільший міжнародний аеропорт (наприклад, Лондонський Хітроу), який служить перехрестям декількох міжнародних ліній.
- ✓ Розвинена транспортна система, яка включає кілька центральних магістралей і / або більшу транзитну мережу, яка пропонує безліч засобів пересування (швидкий транзит, приміський залізничний транспорт, регіональні залізниці, поромі або автобуси).
- ✓ У містах Заходу - наявність декількох міжнародних культур і спільнот, які проживають компактно (наприклад, Китай-місто, Маленька Італія або інші іммігрантські співтовариства). В інших частинах світу в містах, які залучають великий іноземний бізнес, складаються емігрантські спільноти, наприклад, в Сінгапурі, Шанхаї, Гонконзі, Токіо або Москві.
- ✓ Міжнародні фінансові інститути, юридичні фірми, штаб-квартири корпорацій (особливо, конгломератів) і фондові біржі (наприклад, Лондонська, Нью-Йоркська або Токійська фондові біржі), які впливають на світову економіку.

- ✓ Розвинена комунікаційна інфраструктура, на якій базуються транснаціональні корпорації, така як оптоволоконні комунікації, Wi-Fi, мережі, мобільний зв'язок та інші високошвидкісні лінії комунікацій.
- ✓ Всесвітньо відомі культурні інститути, такі як музеї і університети.
- ✓ Жвава культурне життя, включаючи кінофестивалі (наприклад, міжнародний кінофестиваль в Торонто), прем'єри, процвітаючі музичні або театральні сцени (наприклад, театр West End або Broadway), оркестри, оперні компанії, художні галереї та вуличні вистави.
- ✓ Кілька всесвітньо впливових засобів масової інформації з виходом на міжнародну аудиторію (з міжнародним мовленням), таких як Бі-Бі-Сі, Нью-Йорк Таймс.
- ✓ Сильне спортивне співтовариство, включаючи великі спортивні споруди, місцеві спортивні команди, які грають у вищих лігах, здатність і історичний досвід в проведенні міжнародних спортивних заходів (змагань), таких як Олімпійські ігри, Чемпіонат світу з футболу, тенісні турніри і т.п. [2].

Висновки до 1 розділу

Отже, в першому розділі, ми оглянули основні етапи становлення і розвитку концепції глобальних міст. Концепція глобальних міст цілком вписується в сучасну структуру соціологічного знання. Її підхід дозволяє оглядати окремі явища та процеси.

Цінний внесок у формування концепції світових і глобальних міст зробили, перш за все, такі зарубіжні дослідники, як С. Сассен, П. Геддес і П. Холл, які трактують поняття «світове місто» і «глобальне місто», розкриваючи й аналізуючи їхню сутність і притаманні риси. З плином часу еволюціонують і погляди на глобальне місто та характеристики, що мають бути йому властиві.

Так сам термін «глобальне місто» був введений Саскією Сассен в 1991 року. Глобальний місто - це перспективний центр торгівлі, банківських, фінансових послуг, інновацій та ринків. Що хоч і є досить перехиленим у сторону економічних чинників, однак є досить виправданим, через швидкі темпи глобалізації та переходу все більшої кількості ресурсів до рук ТНК та інших економічних об'єктів. А тому цей напрямок розвитку концепції глобальних міст, на мою думку, є досить актуальним.

Глобальне місто - це таке місто, яке володіє величезною владою або впливом. Приклади таких міст - Лондон, Нью-Йорк, Париж, Токіо.

Ми з'ясували, що з допомогою методик вивчення глобалізації та світових міст соціологи можуть вивчати особливості функціонування соціальних інститутів міст, міського способу життя та міської культури, аналізувати закономірності змін у розвитку і функціонуванні міста, звертати увагу на його соціальну інфраструктуру, досліджувати зміни в динаміці.

Що ж до України, то, як на мене, то через кілька років, деякі наші міста можна буде віднести до глобальних. Визначення глобальних міст виходить з концепції влади та функціональних здібностей міст. Місто розглядається як контейнер, в якому концентруються вміння, навички і ресурси: чим краще здатне місто концентрувати вміння і ресурси, тим більше воно успішне і могутнє. Це робить місто більш могутнім в тому сенсі, що воно може впливати на те, що відбувається в світі.

РОЗДІЛ 2. Вектори аналізу глобального міста в соціології

2.1 Основні напрями дослідження глобальних міст у соціології

Ми визначили, що глобальне місто - центр глобальних каналів комунікацій, сервісу, комерції та інновацій. Як зазначає соціолог М.Кастельс , глобальні міста – це центральний вузол виробництва інформації та управління інформаційними потоками. Масштаб можливостей та концентрація капіталів глобальних міст дозволяє впливати на сучасні тенденції у міжнародному просторі, в тому числі вирішення проблем сучасного суспільства.

Соціальна структура сучасного суспільства залежить від спрямування сутності соціальних трансформацій, суть яких – у зміні функціональних зв'язків у суспільстві. Глобалізація означає універсальне поширення однорідних культурних зразків та поступове створення єдиної глобальної системи економіки та соціального управління, що відбувається за рахунок абстрагування від національних традицій та особливостей.

В сучасному суспільстві споживання виходить за рамки забезпечення природних потреб людини та відіграє ключову роль у формуванні спільностей і комунікацій, життєвого стилю та повсякденних практик. Тому нині набувають поширення альтернативні стратегії життєдіяльності.

Місто це складне соціально-територіальне утворення, до якого крім природного і матеріально-речового компонентів входять населення, виробництво і споживання матеріальних благ, тому воно і вивчається багатьма суспільними, економічними та географічними науками. Оскільки місто є певною соціальною системою, то воно також є об'єктом вивчення й соціологічної науки.

Проблематика розгляду міст отримала поширення в межах окремої спеціальної соціологічної теорії: соціологія міста. Сучасність з притаманними їй глобалізації, урбанізації, і т.д. і т.п. процесами потребує розгляду. Саме методи соціально-політичних наук можуть дозволити визначити особливості протікання соціальних процесів, зокрема й на прикладі відносно новітніх глобальних міст з притаманним їм особливим ритмом життя та іншими соціальними умовами.

З проблемами вивчення міста пов'язана спеціальна соціологічна теорія - соціологія міста. Ключові відмінності формування сучасних теорій пов'язані з територіальними, політико-адміністративними, економічними і соціальними особливостями системи міста.

Соціологія міста – це галузь соціологічної науки, яка вивчає закономірності виникнення, функціонування і розвитку міста як однієї з форм соціально-територіальної організації суспільства.

Загалом, у західній і вітчизняній соціології виділилось три основних напрямки, в яких проводить свої дослідження соціологія міста.

Перший напрямок охоплює такі питання як специфіка урбанізації в різних соціальних умовах, взаємозв'язок урбанізації та індустріалізації, проблеми управління, соціального прогнозування і планування міста.

Другий напрям виявляє своїм предметом дослідження внутрішньої структури міста, вивчення у цьому зв'язку соціально-демографічної і соціально-професійної структури міста, особливостей функціонування його соціальних інститутів, міського способу життя та міської культури.

Третій напрям соціологічного дослідження міста передбачає аналіз закономірностей змін у розвитку і функціонуванні міста, звертає увагу на його соціальну інфраструктуру (різні форми побутового, соціального і культурного обслуговування) [1]. Що на мою думку, є найактуальнішим. Однак, невеликим

мінусом такого підходу є відсутність як окремого напрямку або частини одного із напрямків, аналізу міста у контексті його зв'язків із іншими містами. Тобто, розглядаючи певне місто, як окрему структуру, ми втрачаємо важливі деталі, що виникли через вплив інших міст на дане.

Таким чином, до кола проблем, які досліджує соціологія міста можна віднести такі:

- визначення ролі міста у суспільному житті;
- основні причини появи міст і фактори, що впливають на їх розвиток;
- соціальна структура населення міст;
- соціальна стратифікація міста та соціальна мобільність у ньому;
- особливості міського способу життя і міської культури;
- соціальна природа урбанізації;
- соціальна і культурна роль міст;
- соціальні фактори і наслідки міграції населення;
- типологія міст та ін.

До категоріального апарату соціології міста відносяться такі поняття як місто, соціальна структура міста, соціальні стратифікація міста, урбанізація, міська

Значних змін зазнав зміст феномену «глобальне місто» під впливом посилення глобалізаційних і транснаціоналізаційних тенденцій, наростання процесів інформатизації суспільства, а також пришвидшення руху інвестиційного і фінансового капіталу. На мою думку найактуальнішим напрямком дослідження глобальних міст є нова соціологія міста.

У межах цього напрямку виділяють такі теорії:

<p>Теорії концентрації і циркуляції капіталу</p>	<p>Представники: Д. Харві “Ліміти капіталу”)</p> <p>Розглядається процес формування міського простору в контексті капіталообігу та конфлікту інтересів</p>
<p>Структуральний неомарксизм</p>	<p>Цей напрям має багато піднапрямків , одні з яких:</p> <p>Етапи розвитку постфордизму</p> <p>Боротьба класів у міському просторі(Д. Гордон)</p>
<p>Теорія локалізації</p>	<p>Представниками є М. Сторпер та ОР. Волкер.</p> <p>Дослідження локалізації інвестицій</p>
<p>Теорія нерівномірного розвитку</p>	<p>Аналіз теорій модернізації та новий поділ праці</p> <p>Представники : М. Сміт, Д. Фагін</p>
<p>Теорія дуалізації</p>	<p>Представники: А. Портес, М. Кастельс Л. Бентон</p>

Критична перспектива	Засади критичної перспективи та теорії культури Представники: М. Готтінера, Р. Хатчісона.

2.2 Методика досліджень глобальних міст

З метою виявлення топ глобальних міст світу застосовується Індекс глобальних міст (Global Cities Index (GCI), за допомогою якого розглядається 84 міста на кожному континенті і який вимірює, наскільки ці міста глобально задіяні у п'яти вимірах (див. табл. 2) [6]:

- 1) **Рівень ділової активності** - кількість штаб-квартир компаній, що входять в список 500 найбільших компаній світу (Fortune Global 500); розміри фондових і товарних ринків; кількість пропонованих бізнес-послуг; обсяги зовнішньоторговельних потоків вантажів через місто; кількість галузевих і економічних конференцій, які проходять в місті.
- 2) **Людський капітал** - кількість університетів міста, що входять в число провідних ВНЗ світу; число іноземних студентів, які навчаються в ВУЗах; кількість міжнародних шкіл початкового і середнього рівня; частка населення з вищою освітою; частка населення іноземного походження.
- 3) **Інформаційний обмін** - кількість кореспондентських пунктів засобів масової інформації глобального значення, що базуються в даному місті; обсяг міжнародних новин в провідних місцевих ЗМІ;

інформаційна та комунікаційна інфраструктура, проникнення широкосмугового зв'язку і так далі.

- 4) **Культурний рівень** - кількість прийнятих містом іноземних туристів; кількість музеїв, театрів, концертних і виставкових залів, а також інших культурних установ світового рівня; кількість міжнародних спортивних змагань; кулінарне розмаїття в громадському харчуванні.
- 5) **Політична вага** - число іноземних посольств, консульств, представництв міжнародних організацій; кількість міжнародних конференцій, що проводяться в місті; кількість політологічних інститутів світового значення (за ступенем цитованості публікацій); оцінка участі міста в міжнародній політичній сфері через різні механізми (інститут міст-побратимів, проекти в галузі міжнародного співробітництва, заохочення міжнародної діяльності установ і неурядових організацій і так далі) [4].

Табл. 2. The Global Cities Index, 2014. Топ-10

Рейтинг	Місто	Індекс
1	Нью-Йорк	61.7
2	Лондон	58.1
3	Париж	52.3
4	Токіо	47.2
5	Гонконг	41.3
6	Лос-Анджелес	38.0

7	Чикаго	36.8
8	Пекін	35.1
9	Сінгапур	34.3
10	Вашингтон	33.4

Ще одна методика розроблена дослідницькою групою з вивчення глобалізації та світових міст (Globalization and World Cities Study Group – GAWC) британського Університету Лафборо, під керівництвом П. Тейлора. Ранжування міст у цій класифікації виконане на основі бальної оцінки міста у сфері чотирьох основних типів сервісних послуг: бухгалтерський облік та аудит, реклама, фінанси та банки, страхування. Залежно від суми набраних балів усі міста розподілені за чотирма рангами – α , β , γ , δ та 12 категоріями (12-а – найвища, 1-а – найнижча) [12, 17].

На основі аналізу виокремлено 55 глобальних міст різного рангу, з них чотири – Лондон, Нью-Йорк, Париж, Токіо – займають найвищі «командні висоти», а 67 мають достатній потенціал для того, щоб у майбутньому отримати найвищий статус глобального міста.

Альфа-міста (глобальні континентальні «столиці») – це комунікаційно-сервісні центри світового значення із ареалом «обслуговування» до 20 млн. осіб, мультимодельні транспортні вузли, комунікаційно-комерційно-сервісні центри глобального впливу.

До Бета-міст віднесено міста-шлюзи (субконтинентальні столиці), ареал обслуговування яких досягає від 10 до 20 млн населення. Це вузли повітряного сполучення, комерційні та сервісні центри субконтинентального значення.

Міста групи Гамма є периферійними (регіональними столицями), під ареал обслуговування яких підпадають до 5 млн. населення прилеглих територій. Вони є регіональними центрами комунікацій, сервісу та комерції.

Останню групу утворюють Дельта-міста з незначним ареалом обслуговування. Це типові адміністративні центри, які постійно підвищують своє значення, роль та впливовість у масштабах регіону. За цією тенденцією Дельта-міста поділяють на три підгрупи: а) з яскраво вираженою тенденцією розвитку; б) із середньо вираженою тенденцією; в) із мінімально вираженою тенденцією [25].

Аналізуючи світові рейтинги найкомфортніших (по якості рівня життя) міст світу, які щорічно складає міжнародна консалтингова компанія у сфері людських ресурсів Mercer та Monocle's "Most Liveable Cities Index"[27], можна зробити висновок, що більшість людей обирають місце проживання за рівнем економічного та соціального клімату, зручної для життя інфраструктури, екологічної безпеки та охорони здоров'я, широкі пропозиції культурного розвитку та можливості отримання якісної освіти.

Міста із такими характеристиками можна назвати комфортні міста. Рейтинги складаються більш ніж з 30 показників і в останні роки десятка найкомфортніших міст світу за різними методиками залишається незмінною: Ванкувер, Мельбурн, Відень, Торонто, Калгарі, Гельсінкі, Сідней, Перт, Аделаїда, Окленд, Цюрих. Найвищу оцінку з міст США отримав Пітсбург, що посів 29 місце.

Дослідження Індексів глобальних міст (The Global Cities Index – GCI) Міжнародної компанії «A. T. Kearney» та дослідницького інституту The Chicago Council on Global Affairs вперше було здійснено у 2008 р. на підставі 24 критеріїв та включало 60 міст. Ранг та бал міста визначався шляхом додавання зважених значень кожного з вимірів.

Джерела для аналізу беруться із загальнодоступних статистичних даних міського рівня. У 2016 р. ранжування відбувалося серед 125 міст за 27 критеріями, що групувалися у п'ять позицій - людський капітал (рівень освіти), культурний рівень (значні спортивні заходи, музеї, виставки та ін.), політична вага (політичні події, аналітичні центри, посольства), ділова активність (капітали, динаміка ринку, діяльність великих компаній), інформаційний обмін (доступ до інформації та мережі Інтернет). За результатами дослідження 2016 р. ренкінг таких міст очолив Лондон (у 2015 р. - Нью-Йорк). Далі йдуть Нью-Йорк, Париж, Токіо, Гонконг, Лос Анджелес, Чикаго [25].

Як зауважують дослідники, верхні позиції таких ренкінгів достатньо стабільні, проте відбуваються певні коливання в межах десятки та двадцятки. Щодо потенційного лідерства глобальних міст, то воно прогнозується на підставі індикаторів показників у чотирьох вимірах: особисте благополуччя (безпека, охорона здоров'я, соціальна нерівність та екологічні показники); економіка (довгострокові інвестиції, ВВП); інновації (підприємництво через патенти, приватні інвестиції, інкубатори); управління (транспарентність, якість бюрократії, легкість ведення бізнесу). Ранг та результат визначаються шляхом вимірювання змін по кожному показнику за останні п'ять років знов таки на підставі публічної інформації щодо міста.

У 2012 р. британський дослідницький центр The Economist Intelligence Unit розробив Індекс конкурентоздатності глобальних міст (Global City Competitiveness Index) та проаналізував позиції 120 економічно найрозвинутіших міст світу за 31 показником, серед яких економічний потенціал, людський капітал, ефективність інститутів, фінансова зрілість, глобальна інтеграція, інфраструктура, природне середовище, соціально-культурне середовище.

У 2012 р. ретинг очолили Нью-Йорк (71,4), Лондон (70,4), Сингапур (70,0), Гогконг (69,3), Париж (69,3), Токіо (68) та ін. Київ зайняв 108 місце, отримавши високі показники в категоріях «природне середовище» та «людський капітал» [20]. Дане дослідження можна вважати комбінованим, оскільки розрахунки ґрунтуються на комбінації статистичних даних і результатів експертних опитувань фахівців в області міського управління, мерів, керівників міжнародних компаній, тобто включають принципи рейтингу. По кожній групі показників досліджуваному місту виставляється оцінка у балах (від 1 до 100, де 1 – найгірший, 100 - найкращий), а підсумковий індекс являє собою середньозважену оцінку базових категорій.

The Economist Intelligence Unit нещодавно опублікував «Рейтинг міст світу за рівнем якості життя у 2016 р.» (Global Liveability 2016) [20]. Індекс якості міського життя складається з 30 показників, які об'єднані в п'ять контрольних груп, що визначають умови життя в досліджуваних містах: стабільність, охорона здоров'я, культура і навколишнє середовище, освіта, інфраструктура. Дані, що використовуються в ренкінгу, в який увійшло 140 міст, засновані на загальнодоступній інформації та статистичних даних.

У 2016 р. лідирує Мельбурн (97,5 балів), який, на думку авторів дослідження, є найбільш комфортним для проживання містом світу. На другому місці – Відень (97,4 б.), третю позицію зайняв Ванкувер (97,3 б.). Далі йдуть Торонто (97,2 б.), Калгарі (96,6 б.), Аделаїда (96,6 б.), Перт (95,9 б.), Окленд (95,7 б.), Гельсінкі (95,6 б.), Гамбург (95 б.). Найкращі для життя міста світу за версією укладачів ренкінгу – це не найбільші міста з досить низькою (у порівнянні з іншими світовими містами) щільністю населення, хорошою екологією, розташовані в економічно розвинених країнах.

Досить низькі показники найбільших міст (Лондон, Нью-Йорк, Париж, Токіо) обумовлені значними ризиками в області безпеки, високим навантаженням на інфраструктуру та екологію. Найгіршими містами світу

стали в минулому році Дамаск, Тріполі і Лагос. Київ у 2016 р. зайняв 131 місце серед 140 міст. Міжнародна консалтингова група Mercer Human Resource Consulting також складає ренкінг якості життя в містах світу. При підготовці рейтингу, в якому розглядається ситуація та умови життя в більш ніж 400 найкрупніших містах світу на шести континентах, дослідники аналізують 39 факторів, згрупованих у 10 категорій: політичне і соціальне середовище, економіка, соціально-культурне середовище, охорона здоров'я та санітарія, освіта і навчання, комунальні послуги і транспорт, відпочинок і розваги, товари масового споживання, житло та інфраструктура, природне середовище і клімат.

Проте ізза економічної нестабільності, високого рівня безробіття і браку довіри до політичних інститутів складно прогнозувати, якою буде ситуація з якістю життя в цих містах в майбутньому» [21]. Серед кращих міст для життя за 2016 р. (взяли участь 440 міст, проте в рейтингу 230 міст) з різних країн і континентів. До найкращих потрапили Відень (Австрія), Цюрих (Швейцарія), Окленд (Нова Зеландія), Мюнхен (Німеччина), Ванкувер (Канада), Дюссельдорф і Франкфурт (Німеччина), Женева (Швейцарія), Копенгаген (Данія) і Сідней (Австралія). Перша «п'ятірка» не змінюється протягом останніх чотирьох років. Київ посів 177 місце [22].

Компанія Mercer вже 22 роки складає ренкінг найдорожчих міст світу. При оцінці вартості проживання в 209 найбільших містах світу консалтингова компанія враховує близько 200 різних параметрів. Переміщення міст вгору або вниз за списком визначається в першу чергу, динамікою курсу гривні до долара США за попередні 12 місяців та динамікою цін за цей же період у порівнянні з Нью-Йорком, дані по якому прийняті за базу. Найдорожчим містом світу для іноземців за версією консалтингової групи Mercer Human Resource в 2016 р. став Гонконг, обігнавши за цим показником столицю Анголи Луанду (2-е місце у 2016 р.). Цюрих і Сінгапур зберегли свої минулорічні позиції і займають третю і четверту сходинки списку відповідно.

У 2008 році був створений ще один індекс – Global Power City Index (GPCI) за участі П. Холла, С. Сассен, А. Скотта та інших дослідників. Цей індекс включає у себе аналіз міста з функціонального боку та з боку можливості приваблювати людський капітал та компанії з усього світу.

Перевага цього індексу полягає у тому, що він не тільки здатен виокремити сильні та слабкі сторони міста через ранжування, а також аналізує окремі індикатори, з яких складається індекс.

Методологія цього індексу складається з двох основних частин : функціональної та профільної.

Функціональна частина складається з шести основних напрямів дослідження:

1. Економічний напрям – включає аналіз ВВП, привабливості ринку, людський капітал, ринок праці, податки тощо.
2. Науковий напрям – академічні можливості міста, кількість науковців та наукових закладів, кількість патентів та готовність до прийому нових дослідників
3. Культурний напрям – аналізує здатність міста задавати світові тренди, привабливість для туристів, культурні ресурси, рівень міжнародної культурної взаємодії(кількість іноземних студентів, туристів, міжнародних подій)
4. Якість життя – охоплює якість медицини, рівень безробіття, вартість життя, рівень безпеки, соціальну свободу та рівноправ'я.
5. Навколишнє середовище – оцінює різноманітні екологічні аспекти, такі як : забруднення води та повітря, кількість зелених насаджень, клімат, рівень видобутку відновлюваної електроенергії, переробка сміття.
6. Транспортні можливості – включає аналіз міжнародного транспортного сполучення, кількість авіапасажирів, розвиненість міського та приміського транспорту (кількість залізничних станцій, автобусних

маршрутів, метро, та наскільки вони покривають площу міста), ціни на пасажирські перевезення, трафік, комфортність маршруту дім-робота.

Ці функції представляють головні переваги міста. Кожна функція складається з групи індикаторів, кожен з яких класифікує показники, що відображають уявлення про даний індикатор.

Оскільки ключовими елементами глобального міста є людський капітал та рівень міжнародного впливу, необхідно також розглянути спроможність глобального міста приваблювати нових людей та компанії з усього світу. Саме це і робить друга складова індексу (GPCI)

Головна ідея профільної складової полягає у тому, що виділяється 5 основних ознак «профілей» людини за інтересами. Кожний такий профіль характеризується набором індикаторів глобального міста, що цікавлять даний профіль найбільше.

Кожен профіль має свій набір очікувань та вимог до міста в залежності від його сфери зайнятості. Фонд «Mori Memorial Foundation» використовує наступні «профілі» :

- Менеджер – зацікавлений в першу чергу у економічних показниках міста, а саме : легкість ведення бізнесу, концентрація бізнесу, кваліфіковані кадри, рівень сфери підтримки бізнесу, рівень життя для працевлаштованих, зовнішні ризики.
- Науковець – в першу чергу оцінює якість дослідницьких інституцій, кількість спеціалістів у суміжних сферах, рівень стимуляції наукової сфери, кар’єрні можливості, рівень життя
- Креативний клас – має у пріоритеті рівень культурного розвитку міста, комфортність життя.
- Турист – оцінює культурний розвиток, рівень безпеки, готелі, ресторани, музеї , транспорт, тощо.

- Резидент – характеризує локальне населення, основні інтереси зосереджені на цінах на товари, ринку праці та можливості працевлаштування, рівені освіти, якості медицини, можливості повсякденного відпочинку (майданчики, театри , кінотеатри, тощо)

Аналіз показників міста використовууючи даний підхід дозволяє розглянути не тільки продуктивність самого міста, але и його потенціальну привабливість для різного типу людей.

Отже для визначення індексу GPCI – необхідно оцінити показники кожного міста відносно інших по кожному напрямку у функціональній та профільній частині. Після цього ми отримуємо 11 рейтингів (6 по функціональним напрямкам і 5 по профільним). Вже на данному етапі ми можемо порівнювати міста між собою, але тільки по окремих напрямках. Далі ми об'єднуємо дві частини і отримуємо індекс GPCI, що виражає комплексну та багатосторонню оцінку міста.

Комплексний індекс GPCI комбінує обидві частини, що дає змогу провести більш різносторонню оцінку показників міста. На мою думку цей індекс є найбільш об'єктивним методом оцінки глобального міста.

Висновки до 2 розділу

Отже, в другому розділі ми з'ясували, що концепція глобальних міст має місце в соціологічній науці, а саме в період процесів глобалізації та урбанізації. Оскільки місто є певною соціальною системою, то воно також є об'єктом вивчення й соціологічної науки. З проблемами вивчення міста пов'язана спеціальна соціологічна теорія - соціологія міста.

Варто відмітити, що саме використання підходів соціологічного дослідження є актуальним методом вивчення сучасних процесів, які базуються на аналізі взаємозалежності між структурними елементами міського середовища.

Ми з'ясували, що з допомогою методик вивчення глобалізації та світових міст соціологи можуть вивчати особливості функціонування соціальних інститутів міст, міського способу життя та міської культури, аналізувати закономірності змін у розвитку і функціонуванні міста, звертати увагу на його соціальну інфраструктуру, досліджувати зміни в динаміці.

Серед представлених методик аналізу глобального міста я хочу виділити індекс GPCI, так як на мою думку він не тільки є найбільш комплексним і об'єктивним, а ще й дозволяє оцінити сильні і слабкі сторони міста, що дозволить визначити найбільш пріоритетні напрямки для подальшого розвитку.

РОЗДІЛ 3 . АНАЛІЗ ДИНАМІКИ МІСЬКОГО РОЗВИТКУ В СОЦІОЛОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЯХ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ

3.1 Теоретичний огляд міста Нью Йорк в концепції глобальних міст

Теоретичний розділ аналізу глобальних міст включає опрацьовану наукову літературу та дає можливість виявити суперечність між теоретико-методологічними засадами ознак глобального міста.

Для більш наглядної демонстрації принципів, які виводять автори, що досліджують глобальні міста, як ключові пропоную розглянути їх на прикладі конкретного міста, Нью-Йорк.

Нью-Йорк – найбільше місто у США, фінансово-торгівельний центр, що є одним з наймасштабніших (Нью-Йоркська фондова біржа, транснаціональні корпорації); є досить таки не маленьким центром промисловості (транспорт, легка промисловість) США та Північної Америки; Що досить добре відповідає та демонструє ті принципи про які писала Сассен - є конгломератом портів Нью-Йорк, що сполучено системою каналів з Великими Озерами; великий транспортний вузол, численні вищі школи (Колумбійський університет); Метрополітен Опера; великі парки (Сентрал-парк); головна частина міста – Манхеттен; музеї, мистецькі галереї; пам'ятки архітектури XVII та XIX століть; численні хмарочоси, переважно на Манхеттені). У Нью-Йорку розташовано штаб-квартиру ООН , що у свою чергу демонструє та підтверджує погляди Холла.

За результатами опитування, що провів журнал Forbes серед фахівців 2010 року, Нью-Йорк потрапив до дванадцяти найкрасивіших міст світу[15].

Нью-Йорк є досить таки дорогим містом для проживання, а з іншого те, що кожен бажаючий може заробити, особливо не докладаючи зусиль, що показує толерантність та високий рівень згуртованості, солідарності та міської ідентичності серед жителів даного міста. Також говорячи про Бродвей,

зустріти десь тут знаменитість – звичайна справа, що є свідченням не надто великої соціальної дистанції між різними верствами населення та соціальними станами.

Є типовим глобальним містом, адже є великим світовим центром, який зорієнтований на глобальний, всесвітній ринок, що концентрує у собі найважливіші економічні, фінансові та політичні функції. Займає лідируючі позиції у світі високих технологій та сервісу. Взаємодіє із світовим ринком, що знову демонструє та підтверджує погляди Фрідмена та Сассен.

Йому притаманні такі характеристики та особливості глобального міста:

- Усунення та огороження життєвого, особистого простору громадян (є дуже густонаселеним місцем, майже відсутні місця, де люди могли би усамітнитися. Не перетинаючись при цьому з іншими людьми. Саме тут працює той принцип за Бауманом про те, що «місто – гуртожиток незнайомців»);
- Поява у місті чітко вираженого девіантного простору (місця розташування молодіжних банд та угруповань, що мають власну шкалу та систему цінностей та соціальних установок, власний соціальний час, переважно нічний). Типовим прикладом цього є особи, що порушуючи закріплені норми та акти адміністративної поведінки, роблять певні речі, що порушують спокій інших громадян, наприклад, молоді люди, що танцюють у вагонах метро та роблять різноманітні танцювальні елементи та «стійки» за допомогою поручнів.
- Приватизація громадського життя. Втрата вулицею соціокультурного значення публічного простору (одна, нема правил без виключень, наприклад, Вулиця Бродвей є, мабуть, найвідомішою вулицею Нью-Йорку, і вона таки зберігає значення туристичного місця, а отже, і публічного простору);

- «Туризм» - місто має відповідну інфраструктуру: засоби розміщення, система громадського харчування, об'єкти індустрії розваг, транспорт і т.д.
- Розвинена транспортна інфраструктура – місто має 3 міжнародні аеропорти, одне з найбільших метро у світі, та інші способи пересування містом та за його межі.
- Велика концентрація банків та спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів, що виконують міжнародні фінансові операції та угоди – робить місто одним із світових фінансових центрів.
- Велика кількість вищих навчальних закладів світового рівня

Саме по собі місто є досить сегрегованим та стратифікованим на різні частини, що можна побачити як по мешканцям цього самого міста, так і по його будівлям та пам'яткам. На прикладі вулиці Бродвей ми можемо побачити перехід від найвищого прошарку населення до найнижчого, така собі соціальна мобільність в дії, також – наглядний приклад нерівності.

В Нью-Йорку зосереджена величезна кількість місць, що належать до індустрії розваг, окрема увага приділяється мюзикам, кожен зможе знайти собі до смаку, адже вони є найрізноманітніші.

Крім того, Нью-Йорку властивий процес джентрифікації, як зазначає у своєму інтерв'ю Матіас Бернт, джентрифікація є настільки звичним процесом для розвинутих міст, що розмови про неї стали повсякденністю. Взагалі, джентрифікація (англ. gentrification) — реконструкція і оновлення будівель в раніше непривабливих частинах міста та асоційований з ними переїзд до району багатших мешканців. [14]. Усі центральні та і не тільки центральні райони Нью-Йорка є джентрифікованими.

Говорячи про джентрифікацію і високі ціни не можна не звернути свою увагу і не сказати про те, що суспільство Нью-Йорка є типовим суспільством

споживання за Вебленом. До того ж демонстративного споживання. Це проявляється в усьому: від видів транспорту, до їжі та відомих брендів одягу.

Крім того, у Нью-Йорку безліч рекламних оголошень. Вони повсюди і проникли в усі сфери життя, можна сказати, що вони стали симулякрами сучасного суспільства.

Слід також зазначити, що завдяки бренду міста, транспортній та фінансовій інфраструктурі – Нью Йорк створює сприятливі умови для бізнесу всіх рівнів, що неодмінно приваблює креативних людей та нові капітали.

Отже, ми розглянули основні характеристики міста Нью Йорк у концепції Глобальних міст і можемо переходити до аналізу динаміки його розвитку.

3.2 Аналіз динаміки міста Нью Йорк як глобального міста

Мета дослідження: прослідкувати динаміку змін показників індексу GPCI міста Нью Йорк

Теоретичний об'єкт дослідження: динаміка змін глобального міста

Емпіричний об'єкт дослідження : глобальне місто Нью Йорк

Завдання дослідження:

1. Застосувати концепцію глобальних міст для аналізу міста Нью йорк
2. Виділити динаміку змін міста Нью Йорк за індексом GPCI
3. Зробити оцінку динаміки окремих індикаторів індексу GPCI.
4. Виявити сильні та слабкі сторони розвитку міста Нью Йорк на базі індикаторів індексу GPCI

Матеріалами дослідження виступили статистичні дані індексу GPCI представлений фондом «Mori Memorial Foundation» [28]

	2019		2018		2017		2016		2015	
	Індекс	Найвище значення	Індекс	Найвище значення	Індекс	Найвище значення	Індекс	Найвище значення	Індекс	Найвище значення
Економіка	358.5	358.5	358.2	358.2	323.2	323.2	298.7	311	302.2	326.7
Наука	224.5	224.5	227.1	227.1	183.7	183.7	215.8	215.8	221.2	221.2
Культура	254.1	382.7	276.8	371.8	233.1	333.1	259.4	338.9	263.2	333.4
Якість Життя	309.2	371.8	306.4	384.5	280	369.3	271.7	336.6	250.8	323.8
Навколишнє середовище	170.3	242.5	167.4	242.5	145.2	200.1	142.5	201.98	152.3	208.1
Транспорт	226.6	247.1	229.4	254.1	221.1	245.3	196.7	245	194.2	236.9

Табл. 3 Functional-specific rating 2019-2015 [28]

	2018		2017		2016		2015	
	Індекс	Найвище значення	Індекс	Найвище значення	Індекс	Найвище значення	Індекс	Найвище значення
Менеджер	60.8	69.2	53.3	62	47.3	57.8	48.7	61.2
Науковець	66.1	66.1	59.3	59.3	66.6	66.6	65.7	65.7
Креативний клас	61.2	61.6	47	49.8	49.7	52	52.9	53.4
Турист	63.2	71	51.4	58.2	50.3	57.2	50.9	58.6
Резидент	57.6	65.7	54.6	64	57.3	62.2	56.1	62.5

Табл. 4 Actor-specific ranking 2018-2015 [28]

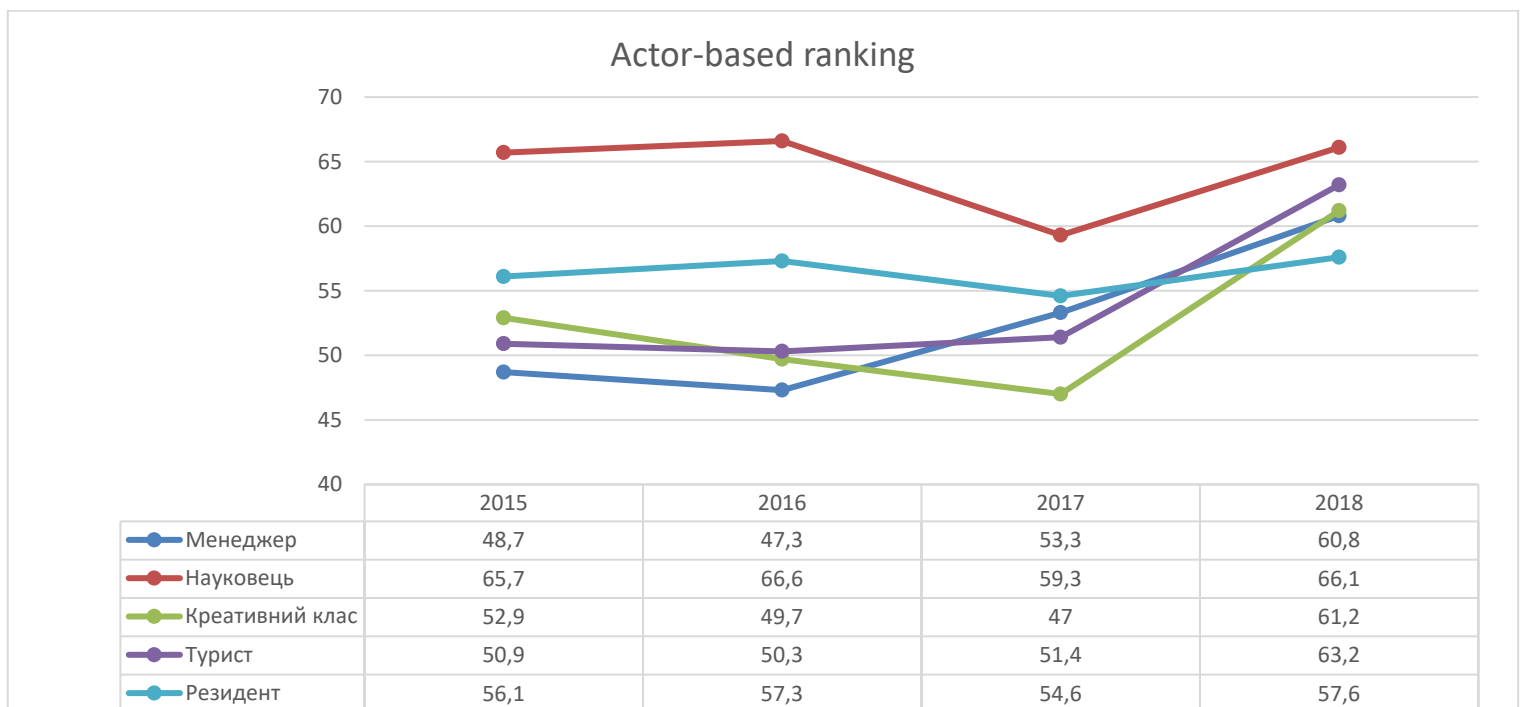
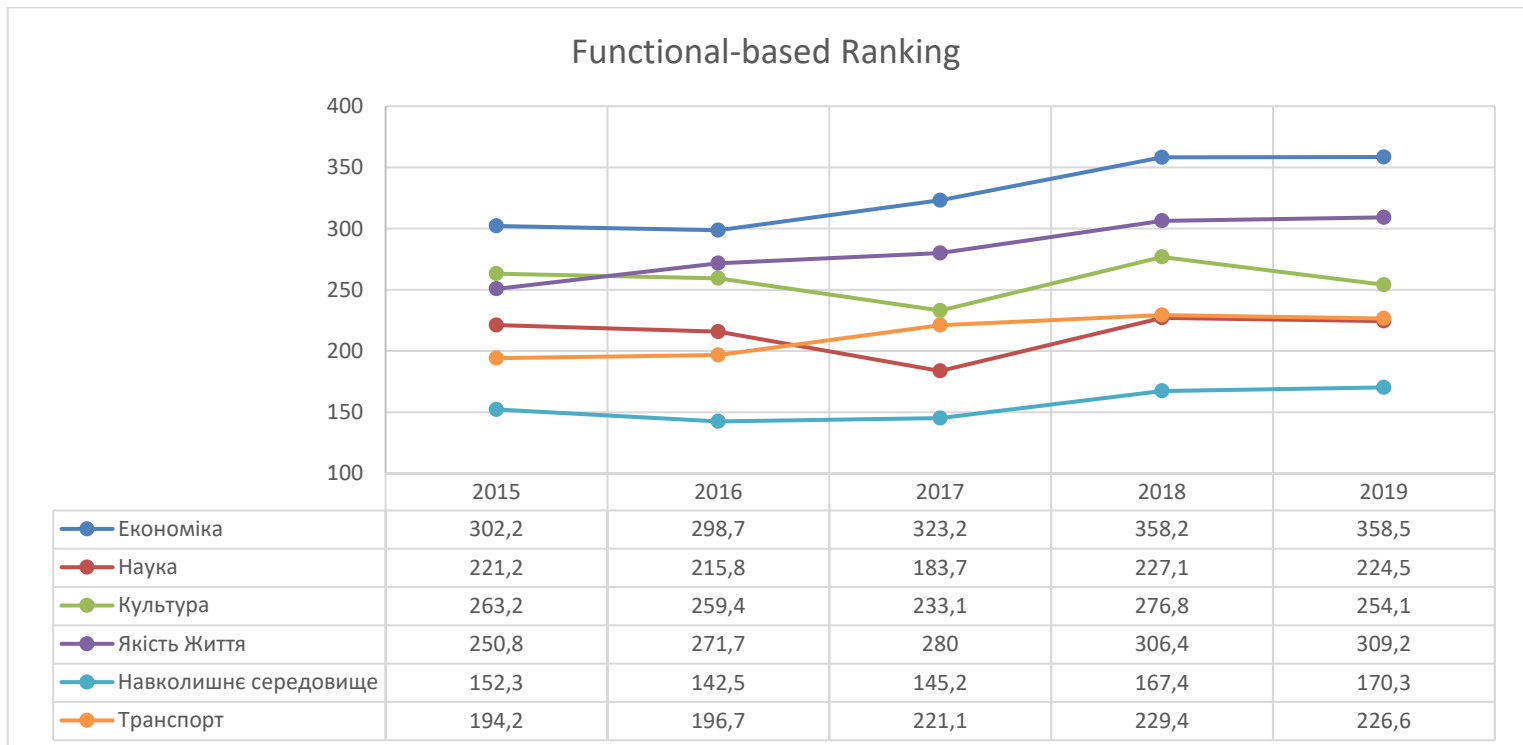
	2019	2018	2017	2016	2015
GPCI	1543.2	1565.3	1386.3	1384.7	1384.1
Позиція у рейтингу	2	2	2	2	2

Табл. 5 GPCI Comprehensive Ranking 2019-2015 [28]

Використаємо графічний спосіб аналізу та побудуємо діаграми за даними в таблицях 3 і 4 для аналізу таких показників міста Нью Йорк : рівень економіки , культури, науки , якості життя населення , екології та транспорту.

Також , дані індексу GPCI за такими «класами» в суспільстві:

- Менеджер
- Науковець
- Креативний клас
- Турист
- Резидент

Використовуючи дані з таблиці 5 , можемо оцінити динаміку зміни індексу GPCI за останні п'ять років. В цілому ми бачимо, що Нью Йорк стабільно займає друге місце у рейтингу глобальних міст. З цього можна зробити висновок, що місто розвивається у відповідності до світових трендів. Для більш детального аналізу, треба роглянути динаміку змін окремих компонентів цього індексу – це дасть змогу оцінити їх вплив на загальний рейтинг, а також виділити сильні і слабкі сторони розвитку міста Нью Йорк.

Динаміка компонентів індексу GPCI (таблиці 3 та 4)

- Економічна система – ми бачимо, що з економічної точки зору Нью Йорк завжди мав високі показники, і це не дивно, адже він є світовим фінансовим центром, що створює сприятливі умови для ведення міжнародного бізнесу. Останні 3 роки , місто займає першу сходинку у рейтингу GPCI, що неодмінно свідчить про те, що економіка – сильна сторона міста Нью Йорк
- Наукова сфера – за останні п'ять років Нью Йорк не тільки займає першу позицію серед інших глобальних міст, але й постійно розвиває дану сферу. Велика концентрація університетів та коледжів світового рівня приваблює студентів не тільки з США, але й з інших країн. Більшість спеціалістів, що отримують тут вищу освіту – залишаються працювати у місті, тим самим збагачуючи та насичуючи ринок кваліфікованих працівників. Неодмінно ця сфера є сильною стороною міста Нью Йорк
- Культурний рівень – за цим показником місто Нью Йорк ніколи не займало перші позиції у рейтингу. Динаміка цього показника показує стабільний тренд, що свідчить про те, що місто концентрує недостатньо уваги та ресурсів для розвитку цього напрямку. Слід зазначити, що культурний рівень міста в значній мірі залежить від історичної спадщини, і у цьому сенсі, Нью Йорк досить молоде місто, у порівнянні

з культурними лідерами Лондон, Париж, тощо. Звертаючись до роботи Л.Т. Нагорняк [19] у якій зазначено, що культурний розвиток глобального міста набуває більшого пріоритету, що приводить до великого рівня конкуренції серед глобальних міст по всьому світу. Цей аспект також обумовлює динаміку культурного розвитку міста Нью Йорк. Розвиток культурного рівня міста Нью Йорк необхідно розвивати, але його ще не можна віднести до слабких сторін.

- Якість життя – не дивлячись на те, що динаміка цього показника позитивна, Нью Йорк входить лише у топ 30 глобальних міст за цим показником. Основними проблемами міста є висока вартість життя, та велика концентрація населення, що призводить до певних проблем у міському середовищі. Звертаючись до роботи Л.Т. Нагорняк у якій зазначено, що вимоги людей до комфортності міста постійно зростають, можна зробити висновок, що динаміка розвитку якості життя у місті Нью Йорк є недостатньою для задоволення сучасних запитів суспільства. Це однозначно слабка сторона міста Нью Йорк.
- Навколишнє середовище – цей показник демонструє стабільний тренд розвитку, що за умови загострення глобальних екологічних проблем, стає дедалі більшою проблемою для міста. Нью Йорк має відносно невелику кількість зелених насаджень, повітря забруднюється через високу концентрацію автомобільного транспорту. Велика кількість виробництв у передмісті також негативно впливає на якість води. Недостатній рівень переробки відходів сприяє подальшому забрудненню навколишнього середовища через великі сміттєзвалища. Екологічний аспект без сумніву треба відносити до слабких сторін міста, адже ми бачимо, що позиція міста Нью Йорк у рейтингу не підвищується у порівнянні з іншими глобальними містами
- Транспортна система – цей показник демонструє позитивну динаміку розвитку, починаючи з 2017 року Нью Йорк потрапив у топ 3 глобальних міст за цим показником. Місто має 3 міжнародних аеропорти, та одну з

найбільш розвинених систем метро у світі. Не дивлячись на те, що місто має дуже добре покриття громадським транспортом, перенаселення створює певні проблеми для пересування містом. На мою думку саме це заважає Нью Йорку вийти на першу сходинку рейтингу. Підсумовуючи слід зазначити, що це є сильною стороною Міста.

Основною відмінністю індексу GPCI від інших – оцінка кожного міста з точки привабливості для різних категорій населення, адже людський капітал є ключовим аспектом глобального міста. Розглянемо «профільну» складову індексу GPCI :

- Менеджер – цей показник демонструє незначний позитивний тренд. Місто Нью Йорк займає третє місце у рейтингу здебільшого за рахунок розвитку банківської сфери та ринку цінних паперів (Уолл Стріт). Основною проблемою у цьому напрямку є менш сприятливі умови для початку нового бізнесу (податки, економічна свобода тощо), але демонструє високі показники у капіталізації існуючих компаній. Це неодмінно є привабливим середовищем для ТНК. Підсумовуючи, не дивлячись на третє місце у рейтингу – Нью Йорк не має проблем з боку привабливості для цього профілю.
- Науковець – цей показник демонструє позитивну динаміку, в основному завдяки великій концентрації наукового потенціалу. Оскільки у попередній частині, ми бачимо, що Нью Йорк займає перше місце по науковому показнику, тому не є дивним, що місто є найбільш привабливим для цього профілю, навіть не зважаючи на більш низький рівень життя у порівнянні з іншими глобальними містами. Можно стверджувати, що місто Нью Йорк не має проблем у данному напрямку, і якщо показник якості життя зросте – місто і надалі буде лідером у рейтингу привабливості для науковців.
- Креативний клас – аналізуючи динаміку зміни цього показника ми бачимо, що він демонстрував негативну динаміку до 2017 року, після

чого маємо стрімкий стрибок до 2 місця у рейтингу. В цілому це трапилося завдяки культурній стимуляції, що стала трендом серед глобальних міст в сотанні роки. На даний момент Нью Йорк одне із найпривабливіших глобальних міст, і ситуація залишиться такою, якщо культурний розвиток и далі буде посилено стимулюватися.

- Турист – цей показник демонструє позитивну динаміку, і в цілому збігається з показником привабливості для креативного класу, адже для обох профілей важливу роль відіграє культурна складова. Не дивлячись на високий рівень розвитку сфери обслуговування, Нью Йорк посідає лише третє місце у рейтингу за цим показником. В цілому Нью Йорк завжди був дуже популярним як туристичний напрямок, і на мою думку, залишиться таким.
- Резидент – цей показник демонструє слабку позитивну динаміку і тісно пов'язаний з рівнем якості життя та культурним рівнем. На даний момент основними складовими, що приваблюють людей жити у цьому місці є : освіта, культура, працевлаштування. До «слабких» складових можна віднести екологічні проблеми, комфорт пересування містом, висока вартість проживання. З огляду на попередні показники, можна сказати, що їх динаміка недостатня для повного задоволення нових вимог щодо комфорту життя, і саме тому я вважаю, що Нью Йорк буде и далі ставати менш привабливим для даного профілю.

Висновки до 3 розділу

Мною був проведений аналіз індексу GPCI та основних його складових на прикладі міста Нью Йорк. Під час дослідження ми розглянули динаміку різних показників міста у період з 2015 по 2019 рік. Це дозволило нам оцінити

основні тренди розвитку міста Нью Йорк та виявити його сильні та слабкі сторони.

Підсумовуючи можна сказати, що Нью Йорк досі є одним з найрозвиненіших глобальних міст у світі, але ми можемо помітити, що він втрачає позиції по деяким показникам, наприклад , рівень якості життя та екологія. В умовах поширення глобалізаційних процесів та збільшення в міському середовищі людського капіталу та ресурсів – місто не здатне утримувати лідируючі позиції по всіх векторах розвитку одночасно. На перший план виходить міжнародна співпраця, і на мою думку це підтверджує актуальність теорії ефективного розподілу праці та ресурсів у концепції глобальних міст.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, зазначимо, що глобальне місто, як феномен сучасного світу, об'єктивно (без планового втручання національних держав) виникло завдяки постіндустріальним, інформаційним та комунікативним технологіям, інтенсивному розвитку сервісних послуг та міграції трудових ресурсів. Зараз урбаністи та соціологи надають емпірично обґрунтовану класифікацію глобальних міст.

У формуванні концепції глобалізованих міст використовуються доробки різних наукових галузей суспільних наук, так через призму різних підходів (економічного, соціального, демографічного, історичного) до об'єкта формується система нових знань про основні етапи і напрямки розвитку досліджень глобалізації: передумови та закономірності еволюції міських систем, нові тенденції розвитку глобальних міст як полюсу зростання економік окремих держав, розвитку інформаційних технологій, зростанням комунікативних міжнародних відносин, транскультурних зв'язків тощо .

В першому розділі , ми з'ясували генезу концепції глобальних міст. Цінний внесок у формування концепції світових і глобальних міст зробили, перш за все, такі зарубіжні дослідники, як С. Сассен, П. Геддес, П. Холл, які трактують поняття «світове місто» і «глобальне місто», розкриваючи й аналізуючи їхню сутність і притаманні риси.

Глобальний місто - це перспективний центр торгівлі, банківських, фінансових послуг, інновацій та ринків. Термін «глобальне місто» був введений Саскією Сассен в 1991 року. Визначення глобальних міст виходить з концепції влади та функціональних здібностей міст. Місто розглядається як контейнер, в якому концентруються вміння, навички і ресурси: чим краще здатне місто концентрувати вміння і ресурси, тим більше воно успішне і могутнє. Це робить місто більш могутнім в тому сенсі, що воно може впливати на те, що відбувається в світі.

З метою виявлення топ глобальних міст світу застосовується Індекс глобальних міст (Global Cities Index (GCI), за допомогою якого розглядається 84 міста на кожному континенті і який вимірює, наскільки ці міста глобально задіяні у п'яти вимірах. А також, методика, яка розроблена дослідницькою групою з вивчення глобалізації та світових міст (Globalization and World Cities Study Group – GAWC) британського Університету Лафборо, під керівництвом П. Тейлора. Ранжування міст у цій класифікації виконане на основі бальної оцінки міста у сфері чотирьох основних типів сервісних послуг: бухгалтерський облік та аудит, реклама, фінанси та банки, страхування. Залежно від суми набраних балів усі міста розподілені за чотирма рангами – α , β , γ , δ та 12 категоріями (12-а – найвища, 1-а – найнижча).

Ми з'ясували, що з допомогою методик вивчення глобалізації та світових міст соціологи можуть вивчати особливості функціонування соціальних інститутів міст, міського способу життя та міської культури, аналізувати закономірності змін у розвитку і функціонуванні міста, звертати увагу на його соціальну інфраструктуру, досліджувати зміни в динаміці.

У третьому розділі, нами був здійснений теоретичний аналіз міста Нью-Йорк, за основними ознаками глобального міста. На його прикладі розглянули концепції дослідників, з чого можемо зробити висновок, що теорія, хоч і ілюструє міста, однак, все ж є відхилення. Найбільше ж відповідностей знайшли з концепцією Саскії Сассен, а тому можна вважати її максимально оптимальною для світових міст.

Також, ми розглянули динаміку розвитку глобального міста Нью Йорк, використовуючи індекс GPCI. Можемо зробити висновок, що основними векторами розвитку міста: значне нарощування обсягів капіталу, а також якісних характеристик інфраструктурних, креативних та інфраструктурних послуг, що зумовлені зростання попиту на інтелектуальний капітал; висока затребуваність суспільства в кваліфікації сукупної робочої сили; значна централізація розподілу фінансових ресурсів, асиметричний розвиток міської

інфраструктури, активне лобіювання інтересів великого у т.ч. міжнародного капіталу при прийнятті управлінських рішень. Сучасний рівень конкурентоспроможності оцінюється через низку макроекономічних, соціальних індикаторів, оперативне селектування яких дозволяє виявити характер, структуру, субсекторальні пріоритети, а також здатність української столиці до сталого розвитку міського господарства, трансформації системи управління в ньому, запобігання негативного впливу перманентних фінансових криз. Найбільш уразливими для Нью Йорку, з-поміж інших глобальних міст є екологія і якість життя. Водночас для міста надзвичайно важливим є урахування низки так званих м'яких факторів трансформації: доступ до фінансування, рішуча боротьба з корупцією, сприятливі умови для бізнесу через регулювання податкової системи та трансферу державних субсидій і субвенцій, реструктуризація ринку праці та підвищення ваги креативних професій в місті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А. Навчальний посібник. - К.:Кондор, 2009. - 550 с.
2. Иерархия глобальных городов [Электронный ресурс] . – Режим доступа: <https://goo.gl/vSCjBx>
3. Козлова І.В. Основні підходи до вивчення міста та специфіка соціології у вивченні містотворчих процесів [Електронний ресурс] . – Режим доступа: <https://goo.gl/tdp35u>
4. Метелева Е.Р. Иерархия глобальных городов. Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании'2006: Международная научно-практ. конференция: Сб. научных трудов. Т.5. Экономика. Одесса: Изд-во «Черноморье», 2006. – С.3-10.
5. Німченко Н. С. Методичні аспекти концепції глобального міста [Електронний ресурс].–Режим доступа: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201482/197.html>
6. Рейтинг городов мира по уровню глобализации [Электронный ресурс] . – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/ratings/global-cities-index/global-cities-index-info>
7. Сассен С. Глобальные города: постиндустриальные производственные площадки [Электронный ресурс] / С. Сассен // Прогнозис. – Режим доступа : <http://www.urban-club.ru/?p=77>
8. Сассен С. Глобальный город: введение понятия / С. Сассен // Глобальный город: теория и реальность; [под ред. Н. А. Слуки]. – М. : Аванглион. – 2007. – С. 9–27.
9. Скавронська І. Світові й глобальні міста: подібності та відмінності / І. Скавронська. – Економіка, № 4. - 2014.
10. Слука Н. А. Ключевые функции глобальных городов в мировой системе Н. А. Слука // [Электронный ресурс] . – Режим доступа : http://geo.1september.ru/view_article.php?ID=200802006

11. Слука Н. А. Эволюция концепции «мировых городов» / Н. А. Слука // Региональные исследования. – 2005. – № 3. – С. 19–37.
12. Слука Н. Иерархия городского генералитета / Н. Слука [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.demoscope/ ru](http://www.demoscope.ru).
13. Соціологія міста: навчальний посібник / [Л. В. Малес, В. В. Серета, М. О. Соболевська, Ю. Г. Сорока та ін.]; за заг. ред. О. К. Міхеєвої. – Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. – 464 с.
14. Электронный ресурс] . – Режим доступа: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Джентрифікація>
15. Электронный ресурс] . – Режим доступа: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Нью-Йорк>
16. Friedmann J. The World City Hypothesis // Development and Change. 1986. № 4. P. 12-50.
17. GaWC - The World According to GaWC [Электронный ресурс] . – Режим доступа: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2012t.html>
18. Hall P. The World Cities. London, - 1966.
19. Брендинг території як напрям сучасної політики / Т. Л. Нагорняк // І. - 201. - № 3. - С. 40-43
20. Diese Definition stammt aus: Schuler Martin, Joye Dominique, Dessemontet Pierre. Eidgenössische Volkszählung 2000. Die Raumgliederungen der Schweiz, BFS, Neuenburg 2005. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/regionen/11/geo/analyse_regionen/04.parsys.0002.downloadList.00021.DownloadFile.tmp/agglodefdt.pdf
21. Рейтинг городов 2012: Мегалополисы. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rosstroy.info/index.php?option=com_content&task=view&id=99&Itemid=28/.
22. Saskia Sassen. The Global City: New York, London, Tokyo...; Borders, Walls, and Crumbling Sovereignty...; Global Challenges and the City...

23. The Global Competitiveness Index 2012–2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012–2013/>.
24. GaWC Research Bulletin Measuring the World City Network: New Results and Developments. – [Электронный ресурс]. – Available from:<http://www.lboro.ac.uk/gawc/rb/rb300.html#tab1>
25. Rose Richard u.a. Germans East and West. A Comparative Analysis // University of Strathclyde (Hg.): Studies in Public Policy. – 1994. – 210 p.
26. Mercer's "Quality of living survey"...; компанія Economist Intelligence Unit (EIU) [The Economist's "World's Most Liveable Cities" [Электронный ресурс]. –Режим доступа:
<http://www.economist.com/blogs/gulliver/2011/08/liveability-ranking>.
27. Monocle's "Most Liveable Cities Index" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // <http://www.monocle.com/affairs/>.
28. "The Global Power City Index (GPCI)" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // <http://mori-m-foundation.or.jp/english/ius2/gpci2/index.shtml/>.

